

prijepisa engleskog prijevoda iz tog vremena te prijevoda pisma na hrvatski jezik, u uvodu uz opis rukopisa nastoje odgonetnuti kome je pismo upućeno.

Na temelju popisa stanovništva grada Raba iz 1810. godine, Josip Celić u članku »Stanovništvo grada Raba po popisu iz 1810. godine« (249-294) raščlanjuje i prikazuje društvenu strukturu Rabljana. Utvrđuje sastav odnosno uređenje obitelji i kućanstva te njihova strukturalna demografska obilježja i analizira ekonomsku strukturu. Tihana Luetić istražila je štrajk studenata na Sveučilištu u Zagrebu, u ljetnom semestru 1907./1908. zbog političkog umirovljenja i suspenzije sveučilišnih profesora Đure Šurmina i Gavre Manojlovića u režimu Pavla Raucha (»Studentski štrajk na Sveučilištu u Zagrebu 1908. godine«) (295-326). Osim rekonstrukcije događaja, autorica prikazuje atmosferu u različitim studentskim političkim grupacijama, kao i reakcije profesora i javnosti na umirovljenje profesora i štrajk.

Posljednji je rad »Problem podrijetla Šokaca i njegov odraz u historiografiji« (327-358) Marinka Vukovića u kojem istražuje podrijetlo etonima Šokac. Pokušava dati prihvatljiv faktografski, vremenski i geografski okvir postanka toga etonima.

Rubrika *Građa* sadrži nastavak objavljivanja regesta isprava koje se čuvaju u Arhivu HAZU, u zbirci isprava Diplomata. Objavljivanje je započelo još u vrijeme postojanja Historijskog instituta JAZU, a dosad su objavljena regesta od 1527. do 1554. godine. U ovom broju zbornika objavljuju se regesti iz razdoblja od 1555. do 1557. godine, koje je za tisak priredila Maja Katušić (»Regesti isprava 16. stoljeća iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnost. Šesti dio: Isprave iz razdoblja 1555. – 1557. Regeste sastavili Antun Mayer i suradnici, za tisak priredila Maja Katušić«) (361-388). Kako je već uobičajeno, *Zbornik* završava povećim brojem (46) ocjena i prikaza relevantnih povijesnih edicija – objavljene građe, priručnika, časopisa, monografija, kako domaćih tako i inozemnih autora.

Ana Biočić

Povijesni prilozi, god. 31, br. 43, Zagreb, 2012., 299 str.

Najnoviji broj *Povijesnih priloga*, časopisa Hrvatskog instituta za povijest, izašao je u 2012. godini te je podijeljen na tri osnovne cjeline. Prva cjelina, *Članci* (7-255), donosi dva pregledna i osam izvornih znanstvenih radova. Potom slijede *Ocjene i prikazi* (257-287), a broj se zaključuje jednim tekstom u cjelini *In memoriam* (289-292).

Člankom dvoje autora, Zorane Antunović i Hrvoja Gračanina, »Bizantski car Heraklije I. u hrvatskoj historiografiji« (9-30), započinje cjelina *Članci*. Rad je nastao na temelju diplomatskoga rada Zorane Antunović i bavi se prikazom načina na koji su hrvatski povjesničari u 19. i 20. stoljeću percipirali toga bizantskog cara, po mnogim mišljenjima značajnog za najraniju hrvatsku povijest, a u kontekstu problematike o doseljenu Hrvata na istočnojadransku obalu.

Sljedeći članak, pod naslovom »Srednjovjekovno Brečevo i Polje Kanjane – još jedan pokušaj ubikacije« (31-58), ponovno je rad dvojice autora – Nevena Isailovića i Aleksandra

Jakovljevića. Na temelju objavljenih i neobjavljenih diplomatskih izvora i osmanskih popisnih deftera, navode se nove mogućnosti u vezi ubikacije mjesta Brečevo i Polja Kanjana koja su tijekom srednjeg vijeka bila u vlasništvu hrvatske magnatske obitelji Nelipčić te se zaključuje kako je spomenuto Polje vrlo vjerojatno Petrovo polje. Na kraju teksta nalazi se prilog u kojem se donosi prijepis isprave Kninskoga kaptola iz 1487. godine.

»Korčulanski biskup Augustin Kvincije u crkvenim i društveno-političkim zbivanjima svoga doba« (59-79), članak je autora Ivana Armande. Tim radom, na temelju izvora i sekundarne literature, kritički je obrađen lik i djelo biskupa Augustina Kvincija (1541. –1610./1611.). Poseban naglasak stavljen je na njegova nastojanja oko uvođenja crkvene discipline i uređenja bogoslužja, ali se velika pozornost također pridaje njegovoj anti-turskoj djelatnosti koja ga je dovela u vezu sa Španjolskom, ali time uzrokovala sukob s mletačkim vlastima zbog čega je morao napustiti mjesto korčulanskog biskupa.

Temu Osmanlija u širem europskom kontekstu obradio je Antun Nekić u članku »Europske predodžbe o »turskoj« prijetnji (14. – 16. stoljeće)« (81-118). Razmatrajući problematiku, autor europsku percepciju Osmanlija dijeli na tri razine: predodžba o stvarnoj opasnosti na temelju percepcije osmanske vojne moći, simbolična prijetnja kršćanstvu na primjeru načina kako je prostor jugoistočne Europe percipiran u srednjovjekovnoj Francuskoj te sklop predodžaba kojima »Turci« nisu percipirani kao opasnost, fokusirajući se ovdje na prebjeg na osmanski teritorij. U posljednjem dijelu rada raspravlja se o ulozi i funkciji predodžaba u oblikovanju društvene zbilje.

Člankom »Župljani, svećenici, darovatelji – hrvatski iseljenici i mletačka župa i crkva S. Moisé (XV. – XVIII. stoljeće)« (119-134) Lovorka Čoralić istražuje razne aspekte povezanosti hrvatskog iseljeničtva u Mlecima sa župom i crkvom S. Moisé, smještenoj u samom gradskom središtu. Na temelju oporučnih spisa iz Državnog arhiva u Mlecima, autorica analizira razne aspekte koji govore o povezanosti useljenika sa spomenutom župom i crkvom, od općenitih podataka poput podrijetla i zanimanja doseljenika, njihovih konkretnih veza sa župom poput pokopa, služenja misa ili darivanja, do nabranjanja svećenika hrvatskog podrijetla koji su tamo djelovali. Tekst je također popraćen s nekoliko grafikona i fotografija.

Naseljima različitih hrvatskih krajeva u ranom novom vijeku bave se sljedeća dva članka. Prvi, naslovljen »Jasenice pod vlašću Osmanlija i Mlečana od XVI. do konca XVIII. stoljeća« (135-175), autora Tomislava Šarlije te drugi »Novovjekovna naselja papučkoga kraja – pitanje kontinuiteta« (177-192) Darka Viteka. Tomislav Šarlija u svojem se radu fokusira na gospodarsku i prometnu ulogu područja Jasenica smještenog u južnom velebitskom Podgorju, stavljajući položaj naselja u kontekst problematike *Triplex confiniuma* te donosi podatke o crkvenoj povijesti i migracijama mještana. Rad je popraćen s nekoliko priloga. Ne fokusirajući se na jedno mjesto, kao što to čini Šarlija, Darko Vitek iznosi demografsku analizu čitavog niza naselja papučkoga kraja te donosi zanimljiv zaključak o njihovu kontinuitetu postojanja od srednjeg vijeka kroz čitavo razdoblje osmanske vladavine pa sve do u 18. stoljeće. Na kraju rada nalazi se tablični prikaz kretanja broja stanovništva u razdoblju od 1698. do 1736. godine.

»Novi prilozi za životopis Rajmunda Kunića« (193-215), autorice Irene Bratičević, članak je koji donosi nove podatke o tom osamnaestostoljetnom dubrovačkom isusovačkom uče-

njaku i istaknutoj osobi u onodobnom Rimu temeljene na arhivskim istraživanjima. Mada su Kunićev život i djelovanje dobro zastupljeni u raznim biografijama, autorica kritički pristupa postojećoj literaturi te brojna dosadašnja saznanja proširuje ili korigira. Na temelju pronađene nove arhivske građe, uz prikaz njegova života, donose se novija saznanja o njegovu književnom stvaralaštvu.

Još jednom demografskom temom u ovom broju *Povijesnih priloga* bavi se Danijela Dobljanović u članku »Sezonska kretanja začeca/rođenja župe Svetvinčenat u 18. stoljeću« (217-233), čije je istraživanje temeljeno na matičnim knjigama krštenih župe Svetvinčenat. Prikazavši stanje godišnjih kretanja začeca/rođenja tijekom 18. stoljeća, autorica dobivene podatke uspoređuje s ranijim i kasnijim razdobljima te ih na kraju uspoređuje s nekim drugim krajevima Hrvatske i Europe. Rad je popraćen brojnim grafikonima i detaljno izrađenom tabelom popisa krštenih za čitavo analizirano stoljeće.

Posljednji članak ovoga broja, pod naslovom »Dalmacija i Austrijsko Carstvo prve polovice 19. stoljeća: pisana riječ u službi stvaranja poslušnih i lojalnih građana« (235-255), napisala je Jelena Lakuš. Temeljeći istraživanje na analitičkoj interpretaciji raznovrsnih pisanih izvora tiskanih u Dalmaciji tijekom prvih trideset i pet godina austrijske vladavine, autorica prikazuje nastojanja austrijskih vlasti da nove građane odgoje u duhu lojalnosti i poslušnosti, ostavljajući ipak pitanje njihova uspjeha, zbog slabo zastupljene pismenosti u onovremenoj Dalmaciji, otvorenim. Pet priloga na kraju rada donose faksimile raznih tekstova koji su služili toj svrsi.

Na tu cjelinu nastavlja se sljedeća pod nazivom *Ocjene i prikazi*, u kojoj je objavljeno dvanaest tekstova prikaza i recenzija uglavnom najrecentnijih izdanja objavljenih izvora, monografija, zbornika radova i časopisa. Posljednja cjelina ovoga broja *Povijesnih priloga*, naslovljena *In memoriam*, donosi tekst Ante Birina posvećen nedavno preminulom prof. dr. sc. Franji Smiljaniću (1951. – 2012.).

Filip Novosel

Historijski zbornik, god. LXV, br. 1, Zagreb, 2012., str. (1-303) br. 2, (str. 304-584), Zagreb, 2012.

U izdanju *Društva za hrvatsku povjesticu* 2012. godine objavljena su dva nova broja časopisa *Historijski zbornik*. Oba broja donose niz radova, od članaka, preko ocjena, prikaza i izvještaja sa skupova, do tekstova u čast nedavno preminulim povjesničarima.

Prvi broj *Historijskog zbornika* iz 2012. godine započinje rubrikom *Članci* (1-232), potom slijede *Ocjene i prikazi* (233-271) na što se nastavljaju *Znanstveni i stručni skupovi* (273-279). Broj se zaključuje rubrikom *In memoriam* (281-303). Rad Mladena Tomorada, »Atonizam – staroegipatski kult boga Atona (1-16) otvara ovaj broj *Zbornika*. Rad se bavi jednom kontroverznom epizodom religijske povijesti staroga Egipta. Temeljeći rad ponajprije na brojnoj stranoj literaturi, autor toga rada donosi prikaz Atonova kulta te njegove glavne vjerske doktrine i novi vjerski koncept koji je obilježio period Amarne i vladavinu faraona Amenhotepa IV. Ekhnatona.